

„Istarska Rijec“

izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donosi literarni priloge „Nadi Istarski“. Pretplata za tuzemstvo iznosa 15 — lira na godinu, a za tuzemstvo 25 — lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/1. Telefon: 11-57

ISTARSKA RIJEĆ

Tjednik za nauku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Stogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 4 lra za svaki centimeter visine u istini jednoga stupca. Za više kratko izvješće daje se razna popost prema pogodbi. Pisca se i utražuje u listu Dopolio se šalju uredništvu, a ovač upravi. Nehrakirana se pizna ne primaju, a rukopisi se vraćaju al u kojem slučaju.

RAPALLO

Danas, u četvrtak, 12. novembra 1925. navršuje se petnaest godina, otkad je ono u Rapallu potpisan poznati ugovor između Italije i Jugoslavije. Taj ugovor je već iza treće godine, što je bio potpisan, doživio jednu krupnu promjenu. Rijeka, koja je po tom ugovoru imala da bude slobodna i nezavisna država, pripala je Italiji i postala običnom italijanskom općinom. Kojih petnaest dana iza sklopljena ugovora u Rapallu, sastao se rimski Parlament, da taj ugovor ratificira ili potvrdi. Tom zgodom izrečeni su sjajni govori od prvih italijanskih državnika... U svim tim govorima isticala se u prvom redu pravda, koja da na svakom koraku čeka nove italijanske državljanke — Hrvate i Slovence. Ti novi državljani govorili se onda, moći će se u novoj državi razvijati slobodno u svakom pogledu. Niko ne će dirati ni u njihov jezik ni u njihove kulturne tekovine: oni će moći i unaprijed da žive svojim nacionalnim životom, po svojim starim običajima i tako redom. Steta što i praksa nije bila tako lijepa. Ona je jednim potezom precrkala sve, što su 28. novembra 1920. italijanski parlamentarci govorili i obećali u imenu italijanskoga naroda. Taj potez je povukao bivši ministar Gentile.

Nekoliko mjeseci zatim, u januaru 1924. potpisan je u Rimu između Italije i Jugoslavije prijateljski pakt. Italijansko novstvo, pa i cno fašističko, pisalo je tim povodom, da će spomenuti pakt dobro utjecati i na prilike u ovim našim pokrajinama, te da će uslijed toga i odnosi između Italijana i anektiranih Slavena postati mnogo bolj i srdačniji. I tu je kruta praksa zadavila pustu teoriju: Predjimo preko svega, što nam je donijela godina 1924. i ona 1925. a napomenimo samo ono, što se dogodilo 5. novembra godine Gospodnje 1925. Nekoliko Italijana, među njima jedan general, koji je u vrijeme rata prvi usao u Goricu, skovali zavjeru protiv Ministra Mussolina. Ta je zavjera u vrijeme otkrivena, čemu su se svi pošteni iskreno obradovali i Slaveni. Da i Slaveni koji su međutim, kao vječito dužni, još istoga dana morali da plaćaju račune nutarnjih svadja svojih novih gospodara. Prije pet godina Narodni Dom — danas tiskara „Edinosti“ i uredništvo „Edinosti“ i „Istarske Rijeci“ — i sve tako redom. Plamen pa plamen. A naša srca? I ona gore...

Demonstracije i paleži tuđe imovine

Opustošenje uredništva i tiskare „Edinosti“ u Trstu

Netom je stigla u Trst vijest, da se u Rimu, prema atentat na predsjednika ministarskog savjeta Mussolini-a, fašisti su smjestili na grad i lijepili po zidovima plakate, kojima su pozivali građanstvo na manifestaciju. Ta manifestacija izvršila se prošlog četvrtka uveče.

na trgu „Unita“.

gdje se nalazi kr. prefektura. Tu je držao vatren govor sekretar fašističke stranke u Trstu, g. Lupetina. On je među inim izjavio, da će sve vodje protufašističkog pokreta izvrnuti javnom preziru; ako se ne povuku iz javnog života. Sto se pak tiče onih gradskih uprava, koje imaju u svojim uredima protufašističke elemente, veli, da će se postarati fašij, da se očiste. „Ja vam prišizem — nadodaje — da ću držati svoju riječ. I ako bi pri tom na višim mjestima našlo na otpor, ja ću u onom istom momentu zapustiti svoje mjesto, koje mi je povjerio generalni sekretar naše stranke u Rimu, g. Farinacci.“

Pozvao je fašiste da pokleknu i da se zahvale Bogu, što im spasio vedju i oslobođio Italije — Mussolini-a. Masa je kleknula i pomolila se Bogu. Zatim je Lupetina pročitao brzojav, koji se odaslao ministarskom predsjedniku, te pozvao sakupljene, da u discipliniranom redu idu po gradu pjevajući fašističke himne, e da i bolesni mogu slušati kako se Trst raduje spasu Mussolinija, tog najfuenjivijeg vodje, što ga je ikada. Providnost podarila kojom naredbu.

Nakon što je još prozborio trščanski gradonačelnik Pitacco, masa se otputila gradom pjevajući fašističke himne i klicajući Italiji i Mussoliniju.

Provale u privatne stanove, uništavanje i gožigavanje pokućstva.

Jedna skupina fašista probila je kordon straže i unšla u sjedište framazunske lože, koja se nalazi u kazalištu „Verdi“. Te ga posvema uništila. Druga skupina uputila se u tiskaru trščanskog italijanskog lista „La Sera“, za kojim — kako misle — stoji nek koji framazuni, te opustosila upravu i tiskaru za više hiljada lra. Treća skupina provalila je u privatne stanove gg. komentatora Ara i Samaie, koji je godine 1918. pozvao italijansku vojsku da okupa ove krajeve, te im sve porazbijali i zapalili. Osim toga, opustošili su i bar „Savoja“, koji se nalazi u ulici XX. Settembre.

Sramotni napadaj na „Edinost“

Medjutim, dok su druge fašističke skupine razbijale privatne stanove i palile pokućstva, sakupila se jedna rulja od 150 do 200 ljudi kod zidovske sinagoge te najedampunt provalila u tiskaru „Edinosti“ i uredništvo „Edinosti“ i „Istarske Rijeci“ u ulici S. Francesco d'Assisi br. 20 te ošte-

tila strojeve opustosila napomenute redakcije, upravu „Edinosti“ i fajništvo političkog društva. Nato su sve spise i pokućstvo porazbacali preko prozora, polili benzinom i na ulici zapalili. Interesantno je, da je pri tom nestalo oko 5000 lra novca, jedan fotografski aparat, pisaci stroj, par cipela. 3 metra svile itd. Kad su provalnici izvršili svoj „kulturalni“ posao došli su na lice mjesta vatrogasci i policija, te ugasi li požar. Steta iznasa oko 50.000 lra.

Napadaj na ruski konzulat.

Konačno je došlo i do napadaja na ruski konzulat u Trstu. Grupa noružanih fašista prodršla je u zgradu ruskoga konzulata tražeći, da izvjesti zastavu radi spasenja Mussolinijevog. Osoblje konzulata izvjestilo je zastavu svoje države — naravski crveni sovjetski stijeg —, što je još više razdražilo fašiste. Tom prigodom došla je — kako se čuje — i do oružanog sukoba.

Izgredi u Puli.

Povodom otkrića atentata na Mussolini-a došlo je do demonstracija i u Puli. Tamo je provalila rulja fašista u privatne stanove gg. Stefani-a i Bazeze te ih posvema uništili. Fašisti su istodobno provalili i demoralizirali kancelariju bivšeg poslanika De Bert-a, opustosili stan pastora Gitti-a te izbili sku Gerace-a. Osim toga bacili su bombu u dvorište protestanske crkve.

Protest našeg narodnog poslanika.

Radi napomenutih događaja poslao je naš narodni poslanik, g. dr. Josip Wilfan, predsjedniku ministarskog savjeta Mussolini-u protestni brzojav. Taj brzojav glasi:

„Predsjedniku ministarskog savjeta R. i m.

Dok vam u svoje ime, kao i u ime slavenskog pučanstva Julske Krajinje, šaljem odanu čestitku i izražaje naše radosti nad time, što atentat na Vašu osobu nije uspio, zalim duboko, što su naši osjećaji morali biti cmucnuti vandalskim zločinom protiv jednog od naših poslanika „Edinosti“, koja na nijedan način nisu u tome sudjelovale.

Poslanik Wilfan.“

Što veli italijanska vlada u Rimu?

Tiskovni ured predsjedništva vlade objelodanilo je jedno saopćenje, u kojem medju drugim veli:

„Manifestacije, koje su održane u znak protesta zbog pokušano atentata na predsjednika vlade, u čitavoj Italiji proklete su na miran način uz veliko sudjelovanje naroda. Fasizam je ovim dao ponovno dokaze rođa. Fasizam je ovim dao ponovno dokaze svoje snage i discipline. Incidenti, od male svoje snage i discipline. Incidenti, od male važnosti, za kojih nije nijednoj osobi počinjena šteta, desili su se samo u Bresciji i

Trstu i to od nediscipliniranih elemenata, po svojoj prilici onih, koji nisu upisani u fašističku stranku. Čim krivci budu pronađeni, bit će smjesta predani sudu i kaznjeni za izgrede.“

A. što kažu fašistički krugovi u Trstu? „Popolo di Trieste“ u svom broju od 7. novembra izjavjuje medju inim:

„Živo smo obzvalili izgrede, koji su se dogodili, ali razumijemo da u masi naroda mogu da se nadju i skupine, koje u svojoj uzbuđenosti prelaze granice. Šteta i odgovornost padaju na nas i mi ih uzimljemo na sebe.“

Odjek u inozemstvu.

Opustošenje tiskare i uredništva „Edinosti“ i „Istarske Rijeci“ izazvalo je neugodan utisak i u inozemstvu.

U Jugoslaviji se je na jedamput našla sva štampa na istoj liniji. Novine su donjele opširne izvještaje o napadu na „Edinost“, da ga najenergičnije ožigosale i osudile. Sve su stranke kroz nos zaboravile na svoje međusobne nesuglasice i odlučno zatražile od svoje vlade, da diplomatskim putem posreduje kod rimske vlade radi trščanskog događaja. Više je poslanika postavilo i hitni upiti na ministra inostranih dela, g. dra Ninčića, što kani poduzeti radi zaštite slavenske manjine. Na nekim mjestima je došlo i do izgrede.

Italijanski poslanik u Beogradu, g. general Boderero, posjetio je u više navrata ministra Ninčića te u ime italijanske vlade obzvalo trščanske događaje. Nekoji su listovi javili čak i to, da je obećano, da će se steta nadoknaditi, a krivci — neodgovorni elementi — kazniti. Strani diplomati da su se također interesovali o napadajima na „Edinost.“

DOPISI

IZ BUZETSKE OPĆINE.

Čitli svijet je osvjedočen, da bez narodne škole nema napretka, da nema valjanog odgoja, te da djeca u tuđoj školi nam postaju zla, pokvarena, neposetna i nekarakterna. U našoj općini nekoliko prilicno dobro išlo do lani, ali sada i nas guši protuslavenski mlin. Da vidimo: Hrvatska 5-razredna škola u Buzetu sada ima još dvije naše učiteljske sile; ona treća hrvatska s'la podučava u 1. razredu italijanski po — zapovijedi Sovinjak, Vrh, Rečice, Sovinšina, gdje su prije bile samo hrvatske škole — sada su ukinute. Tu sada podučavaju — Kalabrezi. Ministarstvo nam je dobacilo mrvice kruha. Naši ovuda „komandanti“ ne pošaljaju ni Rim — u našu školu... Buzetska škola još i sada broji tri hrvatske učiteljske sile, pa se ne može nitko izvaliti učiteljske sile, pa se ne može nitko izvaliti učiteljske sile. Tu su vam, dosti imi zapovijedi i dozvola da uče našu djecu u našem jeziku, Ajbol nema te dozvole. Dakle, Sinjori, sem'o o non sem'o in Europa? Još nešto: naša d'eca, koja su u hrvatskim razredima, nemadu nijedne hrvatske knjige. Tu se ne čita nikada ništa. Baš lepa škola, modernal Buzaronal Čestitano — na patentli. Teko je s našim školama ovuda, koje bi nas i našu djecu morale po višoj komandi u par godinu potlaćaniti! Aj ne će, tako mi brkoval!

IZ LIŽNJANA.

Budući da sam čitao u našoj predzadnoj „Istarskoj Rijeci“ o gospođinu Anti Defrančeski, da je nedavno izišla jedna njegova pedagoška knjiga „Dječji Samorad“ to nas vrlo veseli, da je naš Ližnjanski pisac ovi knjigu sastavio. U nakrajnje vrijeme nek se nada gospođin pisac, da će imati svu silu klijenata Ližnjana, budući je gospođin Defrančeski naš domorodac i vrlo poznata osoba. Kako piše gospođin pisac da je bio namješten u Kaštelu i imao mnogo uspjeha ne samo u školi već i medu narodom, to je nama svima Ližnjancima dobro poznato, jer nije stamo u Kaštelu već i u nas svome Ližnjanu rekao bio mnoge simpatije. Zato želimo njegovu vrijednu knjigu da je mogu naša djeca pročitati. Preporučamo da i našim našim Istarskim seljacima, da što više naručuju tu knjigu kod gosp. Anti Defrančeska učitelja u Kraljevici!

IZ BUZETA.

Napisi.

Neki naš „građani“, komu smrdje naši hrvatski napisi na trgovinama i kramariz, bi premjesten ovih dana, te se već oselilo. Dapače neki veje, a to nam je teško i povjerovati, da se izrazio prosto: „Forec tu e tua lingua“. Razumije se, takav stvor nije za naše slavenske krajeve, što su uvidili i nadležni. Nego ljudi opet govore, da je on vadio kovanje iz ognja mjesto g. načelnika. Previše su bili za jedno i previše ga poslušao — a proganjaju našeg jezika i naših ljudi te društava. Uzalud, čete li, necete li — mi smo tu doma živi i zdravi, i to ne čudju. Tu se rodiše oči i dječovi naši, a opet nas ima Slavena ovuda — svakako previše za neke zlobnike i afariste.

IZ MLUNA, KRAJ BUZETA.

Šta se sve ne radi u Buzetu.

Spomenuti čemo jedan vrlo mali slučaj, koji inače mnogo govori. Naš seljan Jerman dušo godina bio je u službi cestovnog odbora u Buzetu, kome je sada predsjednikom, što li, trgovac u gradu Cerovac — Bare. Jerman je u redu i na sveopće zadovoljstvo vršio svoju dužnost na cesti. Ali kako je kod nas samo nered i nered, nije primao redovito plaću. Ipak dodje mu i ta najednom, te dobi preko hiljadu lra. A onih želja i teško oćekivao, jer siromak, zadužen, a uz to udečavo keć. Tim novcem je dugove namirio, ostalo kupio za keć, a da njemu ni pipa tabaka ostalo nije. S tim nije bio zadovoljan ducanadžija Cerovac. Njemu se prohtjelo imati onu hiljadarku tako naime, da u njega naš brižni Jerman kupi robe. To on nije mogao, Cerovac mu se osvetilo: pot,erao ga iz posta. Sada na cesti već drugi radi.

IZ SOVINJAKA.

Naše govornje. Više sam već put imao prilike, da slušam, kako su italijanske novine podigle čitavu bunu protiv ljudina, te koji da su čestitašiti vojnika grobla, ali ne vojnika, već onakro, kako se po svim istarskim župama. Tu vam stoji već v'še godina razbijeni spomenici sa hrvatskim napisima, ali nikome nije palo na um, da se zauzme i istraži, iko je počinio to nedjelio. Nitko ne nazivlje barbarima one, koji su to počinili. Valjda za to, što su to bili hrvatski spomenici, Medju inim je razbijen i željezni križ pok. župnika Jelencu; a napisu je nestalo. On je bio rdjom negdje iz Karlova, pa kao tuđi državljani nema valjda pravo, da počiva na ovom groblju.

Sovinjak, Sovinjak, kamo si spao? Padaju mi na um one riječi iz sv. Pisama „Jerusalime, mi na um one riječi iz sv. Pisama „Jerusalime, mi na um one riječi iz sv. Pisama „Jerusalime, mi na um one riječi iz sv. Pisama...“

Domće novosti

Rodjendan Nj. Vel. Kralja Viktora Emanuela III.

Juče je proslavila cijela Italija obljetnicu rodjenja Nj. Vel. kralja Viktora Emanuela III., koji je u dočerasnjim danom stupio u 57. godinu svog života. Tej se proslavi pridružilo i naš narod, koji gleda u njemu pravog vladara demokratskog predstavnika države. Na mnogaj!

Za državljane kraljevine S. H. S.

Primamo: — Konzulat Kraljevine Srbha, Hrvata i Slovenaca na Rijeci pozivlje ovime sve jugoslovenske državljane nastanjene u gradu, u Kvarnerskom pokrajm: na bližnjim otocima Cresu i Lošinju, da dodju u konzulat, gdje će biti izvršeni u registar državljana. Svak treba sobom da donese ispravu o pripadnosti. Upis će se vršiti kroz čitav mjesec novembar (u blagdanima od 9 sati u jutro do 12 i po).

Koji će zbog udaljenosti ili s drugih razloga biti spriječen te ne će moći lično da dodju u konzulat, zamoljeni su, da priopće konzulatu Kraljevine Srbha, Hrvata i Slovenaca pismeno sljedeće podatke: ime i prezime glave obitelji i svih njenih članova; ime i prezime roditelja, mjesto i dan rođenja svakog pojedinca (sele, općina, pokrajina) zanat, dali je zaposlen ili nije. Uz to treba naznačiti i sadašnju adresu, i priložiti domovnicu i krsni list.

Našim čitateljima na znanje!

Današnji broj našega lista izlazi samo na dvije stranice, bez priloga, i to radi opustošenja uredničkih prostorija. Povodom napadajima na „Edinost“ bili su nam uništeni razni rukopisi, pa nam zbog tehničkih poteškoća nije bilo moguće izdati list u većem formatu sa prilogom.

Osim toga nestalo nam je prigodom navale na tiskaru i nekoliko naslova cij. pretplataika.

Zato neka nitko ne krivi objavu, ako ne dobije list. Tko ga ne dobije, neka nam javi.

Franina i Jurina

(Na Koreje).

bi ta članak mogao pomutiti ljudi i zemaljski red.

Fr.: Ako je tako, čnputa je pravo, da su ga zaplenili. A sada homo va — kako si ono rekao?

Jur.: Čemulpo. Ala homo!

Politički pregled

Zavjera protiv predsjednika italijanskog ministarskog savjeta u Rimu

Spremanje atentata. — Manifestacije i govor Mussolini-a. — Arzeizije. — Raspust unutarnje socijalističke stranke. — Zabrana opozicijskih listova.

Uoči proslave italijanske pobjede, koja se slavila 4. novembra, pripremao se atentat na predsjednika italijanskog ministarskog savjeta u Rimu, g. Mussolini-a. O tim pripremanja saznaju se ove potankosti:

Atentat je pažljivo pripreman, i vodilo se računa o tome da izvršitelji atentata pobjegnu, da se onemogućiti pronalazjenje krivaca. General u ostavi Capello, koji je bio uhapšen u Turinu, bio je u Rimu sve do 3. o. m. i otičlo se spremalo da predje granicu. Hotel «Dragonis», u kome je uhapšen Zaniboni, leži skoro sasvim naspram palače Chigi, na onoj strani ulice Corso Umberto, kojom obično prolaze povorke. Sa balkona palače Chigi g. Mussolini često je posmatrao prolazak povoraka. Sve je bilo spremjeno za izvršenje atentata. Tu je bila jedna puška za precizno gađanje, na kojoj je bilo namješteno teleskopsko staklo za mišar, koje su neprijateljske elitne streličačke trupe upotrebljavale za motrenje najvažnijih puteva. Kapci prozora te hotelske sobe nalaze se skoro sasvim naspram balkona palače Chigi i bili su tako udešeni, da se iz sobe sasvim slobodno moglo pucati, a da niko ne opazi.

Zaniboni je bio obučen u uniformu majora alpskih trupa, a to je čin, koji je on imao u ratu. Bio je obrijao brkove, kako bi što više otežao identifikovanje. Automobil, koji je čekao u blizini hotela, bio je spremljen za dugi put. Na automobilu bilo je u dovoljnoj količini benzina, životnih namirnica, revolvra i municije. Zaniboni je, ostim toga, bio zauzeo tri sobe u tri razna hotela, pod raznim imenima. Zaniboni je znao, da će g. Mussolini, iz ceremonije u crkvi Santa Maria del'Angeli, sa balkona palače Chigi posmatrati povorku.

U 9 i po sata jutru policijski činovnici ušli su u hotel i popeli se do Zanibonove sobe. Zakučavši na vratima, činovnici su ušli u sobu i zetekli Zanibonia upola obučen. U prvom trenutku Zaniboni je bio zbunjen i zapizao je policajce, šta hoće. Dva činovnika odmah su uhvatili Zanibonia, dok su ostali konstatovali da je u prozoru, koji je okrenut prema palači Chigi, napravljena neka vrsta otvora, na kojoj je bila uperena precizna puška, napunjena i okrenuta tačno u pravcu balkona palače Chigi. Činovnici su isto tako uzeli i tri pušmičke torbe.

Manifestacije i govor g. Mussolini-a

Cijelo posle podne stanovništvo Rima bilo je vaerdno uzbuđeno i ogorčeno zavjerom protiv g. Mussolini-a. Izlepljeni su plakati, kojima se protestuje protiv zločina, ali je manifestacija tek kasnije došla do karaktera pravog delirijuma, kada je preko sto hiljada duša došlo na Piazza Colona i druge ulice u okolici palače Chigi, kličući g. Mussolini-u. Beskrajanje uzvik: «Zivio Mussolini!» i «Zivio vodja!» zvali su g. Mussolini-a, da se pojavi na balkonu. Kada se on pojavio, okružen ministrima, nastale su neopisive ovacije. Hiljade zastava vile su se u vazduhu, pjevala se «Giovinezza» i predsjednik je bio primoran da govori narodu. G. Mussolini rekao je: «Zahvaljujmi ti, narode rimski, na ovoj dirljivoj i bratskoj manifestaciji simpatije. U tvom uzvikju je tvoja duša, u tvojoj strasti je tvoje osjećanje discipline. (Aplauz). Ti osjećas: da sam ja pogodjen na ovom balkonu (Uzvik: Ne, ne!), bio bi pogodjen sluga italijanskog naroda, a ne neki tiranin. (Buran aplauz). Vlada je preduzela i preduzeće sve potrebne mjere, da uvjeri neprijatelje zemlja, da ove ništa ne mogu učiniti. (Aplauz). Ali ja zahtjevam, kažen da zahtije, vam, da ne bude nikakva nepotrebnost, nerada, da ne bude nikakvog zasebnog i individualnog nasilja. Obecavate li mi to? (Gomila vika: «Da, da!») U ovom uzvikju, u ovom vašem odgovoru znak je vašeg osjećanja odgovornosti i građanske discipline. Svijet mora dobiti nesumnjiva i uzvišena dokaza, da na jednoj strani stoje male i neznatne manjine nememorijalnih fanatika, a na drugoj se nalaze sviješni građanin, ogromna većina italijanskog naroda. Ja sam siguran, da mi vi ne ćete prikriti tu gorčinu, da čitav o raznim djelima, koja bi pomutila ovu veličanstvenu narodnu manifestaciju. (Aplauz). Ja ne ću ta djela, i ne će ih ni biti. Ako je takav i vaš osjećaj, ako to odgovara silnom pokretu vašega duha uzbuđenom se iznad ove neznanne epizode. (Gomila vika: «Net Net! Mussolini se smješka!») Ja savršeno razumijem stanje vaše duše, vašu indignaciju. Na dan svete pobjede cijelog ital. naroda ne može se misliti o jednoj odvratnoj i strašnoj akciji, ali mi, ja na prvom mestu, voljni smo, da nastavimo neumoljivo naš marš. (Aplauz). Razrušićemo sve prepreke, bilo političkih grupa, bilo onih, koji oružaju zločinačke ruke. (Aplauz). Režim je postavljen na nerazgovoran osnovu. Vi znate, da baš sada čistimo sva mesta antinacionalne infekcije. (Aplauz). Ali to je posao fašističke vlade, koja je baš danas preduzela potrebne mere i koja će preduzeti i druge. (Aplauz). Crne kosulje, vratite se u potpunom redu u svoje jedinice. Vi ćete me poslušati. (Gomila vika: «Net!») Ova narodna manifestacija je najbolja nagrada za žalosť od

jednog časa. Nastavimo svoj put! Niko nas ne može zaustaviti, mi ćemo stići, budite uvjereni, konačnom cilju. Zivio fašizam! Zivita Italija! (Beskrajanje i zanosne ovacije).

Velike manifestacije po cijeloj Italiji

Na prvu vijest, da se na dan proslave obje pobjede u svjetskom ratu spremao atentat na Mussolini-a, zavladao je po cijeloj Italiji opće uzbuđenje. Svuda su se vršile demonstracije protiv opozicionarnih grupa, naročito unitarno-socijalističke. Framazunske lože bile su po svuda zaposjednute, unitarno-socijalistička stranka raspuštena i više novina zabranjeno. U Bresciji su bile uništene čvrije redakcije oporbenih listova.

SVRŠETAČ XXIII INTERPARLAMENTARNE KONFERENCIJE.

Kako smo svojedobno javili, prošlog mjeseca izvršila se u Washingtonu XXIII. konferencija interparlamentarne unije. Pošto je konferencija riješila prvi dio programa, otputili su se delegati preko New-Yorka u Ottawu (Kanadu) gdje se održala zaključna sjednica ovo godišnje interparlamentarne konferencije sa dnevnim redom:

pitaje zaštite narodnih manjina.

Dok su sjednice u Washingtonu protekle mirno i skladno i dok su tamo već postale dosadne bezbrojne izvave o svjetskom miru i ljubavi među narodima, protekla je zadnja sjednica konferencije bučno i burno.

Sjednicu je otvorio predsjednik kanadske grupe interparlamentarne unije, senator Belcourt. On je pozdravio delegata sa toplim riječima, izrazivši želju, da rad konferencije, otopčot u Washingtonu, bude sretno i uspješno dovršen u Ottawi. No njegova se želja nije ispunila. To se vidilo već kod prvoga govornika, g. Tinzla, njemačkog narodnog poslanika u italijanskom Parlamentu. Ovaj je žestoko

napao italijansku politiku pram nacionalnih manjina

u Italiji, Tinzlu je odgovorio Italijan Barzilaj, izjavivši, da je Italija nacionalna država, koja nema ni 5% neitalijanskog elementa. Nadalje je ustvrdio, da po italijanskom građanskom zakonu svi građanin Italije imaju jednaka prava. Italija će — veli Barzilaj — pravedno i neovlašteno postupati spram svojih državljanina neitalijanskog jezika, no samo pod uvjetom, da ovi budu spram ne lojalni.

Interesantna je bila izjava engleskoga poslanika, konzervativca Boothbyja, koji je izjavio, da se

pitaje nacionalnih manjina ne će riješiti nikakvim konferencijama,

vać da se svako pitanje na tim konferencijama namo zaostava. Treba se ugledati — veli engleski delegat — u Škote, koji su naprskatje (ili) riješili svoje manjinsko pitanje. Oni su jednostavno primili engleski jezik i danas zajedno sa Englezima suraduju na veličini engleskog carstva. To je pravi — zaključuje taj mudri Englez — i jedini način rješavanja pitanja nacionalnih manjina.

Ceski Nijemac, g. dr. Medinger je tražio reviziju mirovnih ugovorai

Odgovorio mu je ceski senator dr. Brabec, izjavivši, da je ceska država dala svojim nacionalnim manjinama ista politička, ekonomska i kulturna prava kao i samim Česima. U obziru doma ceskoga parlamenta zastupane su manjine lažno spram njihove brojčane snage, one se služe svojim materinim jezikom i u plenarnim sjednicama i u odborima parlamenta, njihovi se govori stenografiraju u njihovom jeziku i oni u svim pitanjima imaju jednako pravo glasa kao i Cesj. Djeca ceskih manjina primaju nastavu u svome materinim jeziku od osnovne škole pa do univerziteta. Što više, ceski Nijemci imaju procentualno veći broj škola nego li sami Cesj. Zato dr. Brabec najodlučnije odbija napadaje dra. Medingera kao nepravedne i tendenciozne.

Zatim je uzeo riječ Madžar dr. Lukacs, On je izjavio, da

Madžari nemaju nikakve vjere u Društvo Naroda,

jer sve pritužbe nacionalnih manjina idu u koš. Tako će se događati sve dotle, dok se ne dade pravo svakom članu Društva Naroda, da sazove anketu o stanju manjina u izvjesnoj zemlji i dok se ne pruži mogućnost, da svaki član napomenuto društva uputi sporno pitanje direktno međunarodnom sudu u Haagu. Na te izvode madžarskog delegata odgovorio je Rumunj dr. Matein. On je upozorio Madžare na škandaloznu madžarsku prosvjednu politiku i na Apponyjev školski zakon, koji je ruglo današnje civilizacije. Ističe, da Rumunjska lojalno postuppa sa svojim manjinama.

Konačno su govorili Nijemci i Poljaci. I jedni i drugi hvatili su svoju manjinsku politiku veliči, da u njihovim zemljama vlada posve mješnja pravednost i liberalni čuh. U tom pogledu nisu ih ni najmanje smetali prigovori manjinskih zastupnika, koji su se obarali na njihove tvrdnje. Nije ni čudo. Na konferenciji je vladao takav duh, da se je svak mogao da uvjeri, da mali narodi — odnosno nacionalne manjine — nema ništa da traže od interparlamentarnih unija i njihovih konferencija. Da je tome zbilja tako, svjedoči nam i rezoluciju, koju su predložili zastupnici narodnih manjina.

Zastupnici sa manjina zahtijevali u toj rezoluciji:

1) da se u državama sa nacionalnim manjinama obrazuju paritetne komisije, koje bi sastojale iz jednakog broja članova narodne većine i manjine, a te bi komisije imale zadacu, da donose rješenja za uklanjanje konflikata između većine i manjine, i

2) da se pitanja, koja se odnose na primjenu mirovnih ugovora u pogledu nacionalnih manjina upućuju međunarod. sudušta u Haagu.

koje će imati da u spornim pitanjima bilo savjetujuće mišljenje ili bilo konačno senje.

Zastupnici većina, t. j. vevlasti nisu dali da čuju o tom zahtjevu, pa su os prve savovanja izjavili, da je takav zahtjev savsaz bespredmetan.

Svega po malo

Izgorila tri čovjeka, dva vola i pas.

Neki dan se u selu Ropnju u Bosni dogodio strašna nesreća. Tri težaka orali su njivu, koja je veoma daleko od sela. Kad su je povući, već je noć pala. Da bi sutra rano bili na poslu nisu se povratili kući, već se zaklone u plitven kolibu pokrivenu slamom. Nalože vatru i zaspu. U to je počeo da piri jak vjeter, koji naterao iskru na slamnatu krov. On se zapalio i u tili čas plane čitava koliba. Sutradan su seljaci zatekli svu trojicu u pepelu, a tako, isto i dva vola i psa.

Novi kalendar u Turskoj,

Turci su brojili godine od Muhamedovog bijega od Medine u Meku. Sad je posebna komisija priuredila turski kalendar i donijela je odluku, kojom se gregorijanski (novi) kalendar uvodi u Turskoj. Ovaj će zakonski projekt biti podnešen na odobrenje velikoj narodnoj skupštini. Po svemu izgleda, da Turci hoće da se u svemu približe ostalim naprednim narodima.

Od kartanja do ubojstva.

Karte su mnoge i mnoge bacile na prosočak štup, nesrećite pojedina i čitave familije, strovalile u grob mlade žvotne. Tako je nekidan u Sisku pri kartanju jedan mladić probao nožem svoga druga u kartanju. Ranjenik je sutrašnj umro u bolnici, a tek mu je bilo 26 godina.

DAROVI

U fond «Istarske Riječi»:

Na predlog g. Ivana Perković-a u Tomišićima kod Zminja, sakupilo se na piru g. Jurja Perković-a i gđice Lucije Tomišić 1.53.50 u fond «Istarske Riječi». — Darovali su: po L. 7.50: Juraj Perković i Lucija Tomišić; po L. 5: Ivan Perković, Sergij Perković, Božo Perković i Jakov Tomišić; po L. 3: Antun Tomišić; po L. 2: Josip Tomišić i Matko Orbančić; po L. 1: Juraj Perković, Marijana Modrušan, Blaž Tomišić, Josip Modrušan, Foska Perković, Dragutn Perković, Ulika Modrušan, Ruža Perković i Ljubica Perković; po 50 cent: Ivan Perković, Zorica Perković, Slavko Perković, Milena Perković, Danica Perković i Marijan Perković; po 10 cent: Josip Modrušan.

Medju učesnicima na sponemotom piru, sabrao je g. Ivan Modrušan iz Smoljani u fond «Istarske Riječi» L. 9.50. Darovali su: po L. 2: Ivan Modrušan, Antun Dobralčić i Filip Perković; po L. 1: Tadej Predan, P. Antun i Abram Perković; po 50 cent.: Macan Antun.

Prigodom krštenja kćerke Antice - Nikoline Ivanke daruje g. Grzančić Petar iz Aleksandrovca, sada u Višnjaju, u fond «Istar. Riječi» L. 10.

Ivan Medica iz Velizane daruje u fond «Istar. Riječi» L. 5.

N. N. daruje u fond «Istar. Riječi» L. 2.50. Antun Klobas, Santoma, Kopar, daruje za «Istarsku riječ» L. 2.

Antun Kik daruje za društvo «Prosvetala» odsjek za Istru L. 10.

Na piru gosp. Kuzma Polar i gđice Milke Šepić sakupilo je Vinko Slavić medju gostovima za društvo «Domoljub» L. 60.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARŠI
Tisak: TISKARA «EDINOST» U TRSTU

Sv. Nedeljsko društvo za štednju i zajmove u Sv. Nedelji kod Labina

POZIV
na
redovitu glavnu skupštinu

koja će se održavati u medjelju, dne 22. tek. mjes. u 2 sata poslije podne u kući gosp. Jakova Črnju u Sv. Nedelji

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine.
2. Izvješće upravnog odbora.
3. Izvješće nadzornog odbora.
4. Čitanje zadnjeg revizijskog izvješća.
5. Izbor novog odbora.
6. Odobrenje zaglavnog računa za godinu 1923 i 1924.
7. Eventualija.

U slučaju da ne bude na određeno vrijeme dovoljan broj prisutnih zadugara, obdržavat će se skupština pol sata kasnije sa istim dnevnim redom.

U BOSNI SE PRODAJE prvovrsna zemlja na krasnom položaju. Informacije daje: A. Luznik, Dornberg — Montespino presso Gorizia.

KUPUJEMO i plaćamo po najvišim cijenama drva za ogrijev, drveni ugljen, hrastova i bukova debla, suhe pečurke, med, mlijeko, jaja, maslo itd. Kmetško Trgovačko Društvo, Trieste, via Raffineria 4.